

โลโก้ที่ปกสารปริเฉทที่ ๕ : การตรวจชำระและการศึกษาเชิงวิเคราะห์

นายก่าจ๊ก อัครมด

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการ 006780

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

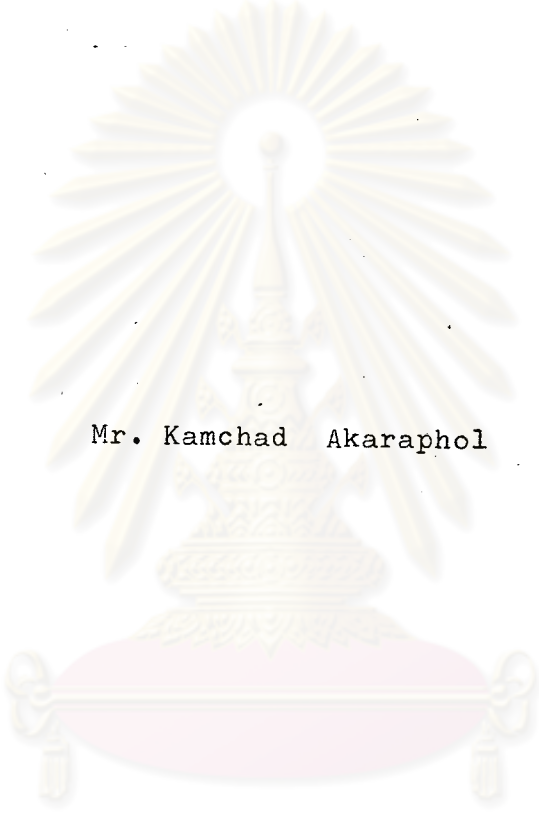
ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๓

(๔)

Lokappadīpakasāra Chapter 5 : An Edition and A Critical Study

Mr. Kamchad Akaraphol

คุณย์วิทยธรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Arts

Department of Eastern Languages

Graduate School

Chulalongkorn University

1980

ห้องวิทยานิพนธ์   โลกัณฑ์ปกัสสาร ปริญญาที่ ๕ : การตรวจชำระและการศึกษา
เชิงวิเคราะห์

ไทย   นายกำจักษ์ อัครนิล

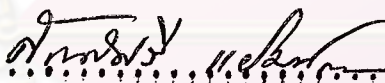
ภาควิชา   ภาษาตะวันออก

อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ มุขยกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

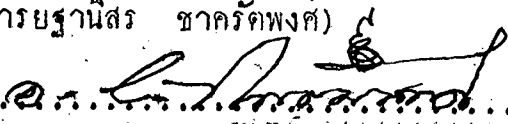
 ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประกิษฐ์ มุขนาค)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมน์กทา)

 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ มุขยกุล)

 ..... กรรมการ
(อาจารย์ฐานิสร์ ชاکรัตพงศ์)

 ..... กรรมการ
(นาวาอากาศเอก (พิเศษ) แยม ประพัฒน์ทอง)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   โลกัปกที่ปกสาร   ปริเฉทที่ ๕
ชื่อนิสิต   นายกำจัต อัครผล
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ วิสุทธ์ มุขยกุล
ภาควิชา   ภาษาตะวันออก
ปีการศึกษา   ๒๕-๒๓

บทคัดย่อ

คัมภีร์โลกัปกที่ปกสาร เป็นคัมภีร์ภาษาบาลีที่พระเมธังกรแต่งขึ้น ในพุทธศตวรรษที่ ๑๕ แบ่งออกเป็น ๘ ปริเฉท มีความยาวประมาณ ๑,๓๒๕ หน้าใบลาน

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นงานวิจัยต่อเนื่องในชุดคัมภีร์โลกัปกที่ปกสาร ซึ่งมีผู้ทำการวิจัยไว้แล้ว ๔ ปริเฉท คือ ปริเฉทที่ ๑ - ๒ - ๓ และ ๔ เฉพาะปริเฉทที่ ๕ นี้ มีชื่อว่า มนุสสคคินิเทศ ซึ่งพระเมธังกรได้รวบรวมเนื้อความที่สำคัญ ๆ มาจากคัมภีร์อื่น ๆ หลายคัมภีร์ รวมทั้ง พระไตรปิฎก อรรถกถาพระไตรปิฎก และคัมภีร์มหาวงศ์ กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของมนุษย์ ประวัติของพระมหากษัตริย์องค์ต่าง ๆ ในชมพูทวีป ตั้งแต่พระเจ้ามหาสมมตราช จนถึงพระเจ้าอโศกมหาราช และประวัติของลังกาทวีป ตั้งแต่พระเจ้าวิชัย ปฐมกษัตริย์ จนถึงพระเจ้าลัทธาติสสะกษัตริย์องค์ที่ ๑๕ ของลังกาทวีป ในตอนท้าย คัมภีร์นี้กล่าวถึงอุตตรกฤททวีปไว้อย่างย่อ ๆ

เนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๕ บท คือ บทที่ ๑ เป็นบทนำกล่าวถึงความ เป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตและประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย บทที่ ๒ เป็นประวัติผู้แต่ง ที่มาของเนื้อเรื่อง การใช้รูปแบบในการประพันธ์

ลักษณะต้นฉบับต่าง ๆ และลักษณะเฉพาะของแต่ละฉบับ ขอบกพร่องในการจาร
หลักเกณฑ์ในการตรวจชำระและเลือกคำ ลักษณะการใช้คำ บทที่ ๓ เป็นคัมภีร์
โลกปทีปภาษาราชภาษาบาลีที่ได้ตรวจชำระแล้ว และคำหรือข้อความที่ใช้ต่างกันในแต่ละ
ต้นฉบับ บทที่ ๔ เป็นคำแปล บทที่ ๕ เป็นบทสรุปและขอเสนอแนะ.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Lokappadīpakasāra Chapter 5
Name Mr. Kamchad Akaraphol
Thesis Advisor Associate Professor Visudh Busyakul
Department Eastern Languages
Academic Year 1980

ABSTRACT

Lokappadīpakasāra is a Pali text composed by Phra Medhaṅkara in the 19th century of the Buddhist era. It is divided into 8 parichedas (sections). Its total length is approximately 1328 palm leaf manuscript pages (664 folios).

The present thesis is a continuation of a research work on Lokappadīpakasāra text, 4 parichedas of which have previously been undertaken by others. The present section entitled Manussagatiniddesa is compiled and abridged from a number of texts such as the Tripitaka, commentaries and other non-canonical writings. It deals with the development and history of mankind, history of kings reigning in Jambūdvīpa from King Mahāsammatarājā down to King Asoka the Great. Kings of Laṅkādvīpa from the beginning, namely King Vijaya down to King Saddhātissa are also treated by the author of

the text. At the end Uttarakuruvīpa is briefly described.

The thesis is divided into 5 chapters. Chapter 1 is introductory. Chapter 2 deals with the biography of the author, sources of the text, prosodial remarks, a general survey of the manuscripts employed by the researcher as well as specific features of each manuscript. A brief outline of the editorial criteria and a general remarks on the author's vocables are also given.

Chapter 3 is the edited text together with the critical apparatus. Chapter 4 is the translation. A conclusion and suggestion for further research is in Chapter 5.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จได้ควยดีก็เนื่องมาจากได้รับความเมตตาจากคุณ
จากอาจารย์ทุกท่าน ในภาควิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาบาลี - สันสกฤต
คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงขอถือโอกาสกล่าวนามอาจารย์
ไว้ ณ ที่นี้ เพื่อเป็นการรำลึกในพระคุณ

รองศาสตราจารย์ วิสุทษ์ บุญยกุล ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ให้ผู้วิจัย โดยให้ความเมตตา เอาใจใส่แก้ไขและขัดเกลาสำนวนภาษา
แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าในการทำวิทยานิพนธ์ควยเมตตาธรรมอย่างสูง
นอกจากนี้ อาจารย์ได้สละเวลาส่วนตัวของท่านนำวิทยานิพนธ์ไปตรวจให้ที่บ้านอีกควย
และให้ยืมหนังสือที่หายาก พระคุณเหล่านี้ไม่มีวันที่ผู้วิจัยจะตอบแทนได้หมด จึงได้แต่
ซาบซึ้งในพระคุณของอาจารย์และระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ตลอดไป

รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันคตา ได้กรุณาให้คำแนะนำที่เป็น
ประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ ทั้งยังสอบถามผู้วิจัยควยห่วงใยอยู่เสมอ ผู้วิจัย
ขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี พาพานิช ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา
ของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง นับตั้งแต่เริ่มต้นทำการวิจัย โดยบอกแหล่งข้อมูล แนะนำ
ทางในการเขียน ให้ยืมหนังสือหายากและให้กำลังใจต่อผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอ
กราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง และจะระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ตลอดไป

ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ ได้ให้ความรู้ในด้านกฎเกณฑ์ต่าง ๆ
ทั้งภาษาบาลีและสันสกฤต ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้ควย

อาจารย์ฐานิสร์ ชาศรัตพงศ์ ได้กรุณาบอกแหล่งที่มาของเนื้อเรื่อง
การวินิจฉัยคำบางคำ พร้อมกันนี้อาจารย์ยังได้สอบถามผู้วิจัยควยความห่วงใยอยู่เสมอ

ผู้วิจัยจะระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ตลอดไป และขอขอบพระคุณอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้

นาวาอากาศเอก (พิเศษ) แยม ประพัฒน์ทอง ได้กรุณาใช้เวลาอันยาวนานให้คำแนะนำการเลือกคำ การวินิจฉัยคำ การแปลภาษามคธเป็นภาษาไทย ตั้งแต่ต้นจนจบ นอกจากนี้อาจารย์บอกแหล่งข้อมูลและช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ผู้วิจัยจึงได้แต่ซาบซึ้งในเมตตากรุณาของอาจารย์เป็นอย่างดียิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

อาจารย์ ผอยทอง เขมปญโญ เจ้าอาวาสวัดบางกอบัว จังหวัดสมุทร-ปราการ ได้ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยให้ยืมหนังสือพระไตรปิฎก สำหรับค้นคว้าทำวิทยานิพนธ์

พระณรงค์ จารุณโณ วัดบางกอบัว ได้ให้ความเมตตาช่วยคัดภาษาไทย และหาหนังสือประกอบการค้นคว้า

อาจารย์เชื้อ โพธิ์เมือง อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดบางกอบัว ได้ให้ความเมตตากรุณาช่วยเหลือผู้วิจัยอยู่ตลอดเวลา ด้วยความรักและความห่วงใยเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อาจารย์มานิตา นุชนาคา ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการสอนของผู้วิจัย อยู่เสมอมาตั้งแต่เริ่มการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้แต่ซาบซึ้งในน้ำใจไมตรีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์เกรียงศักดิ์ ไทยคุรุพันธ์ ผู้ทำการวิจัยคัมภีร์นี้เป็นท่านแรก อาจารย์ผาน วงษ์อ้วน อาจารย์วรศักดิ์ ศรีบุญ ที่ให้ยืมพจนานุกรมประกอบการค้นคว้า อาจารย์ปรีทัศน์ ศรีรัตนาลัย และ คุณบุญนาค สะแกนอก แห่งหอสมุดแห่งชาติ ที่ร่วมเดินทางไปค้นคว้าที่เพชรบุรี อาจารย์กวี แสงมณี ที่ให้ยืมพจนานุกรมและช่วยโรเนียววิทยานิพนธ์ และให้กำลังใจอยู่ตลอดเวลา

คุณพ่อแจ่ม คุณแม่อำพัน อัครผล ได้ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านการกำลังใจ
และกำลังใจทรัพย์ เพื่อให้การศึกษาของคุณประสบความสำเร็จ จึงขออนุญาต
พระคุณของท่านทั้งสองไว้ ณ ที่นี้

คุณเส้น อัครผล ได้ช่วยสนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอยู่ตลอดเวลา
ขณะที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คุณสมถวิล จะเกรียง ที่ได้ให้ความกรุณาในการจัดพิมพ์
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ และบรรณ
วิชาคิมิตรทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานนี้สำเร็จลงได้ แม้มีไ้เอนนามไว้ ณ ที่นี้.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำชี้แจง

การใช้อักษรย่อและหมายเลขในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

การใช้อักษรย่อ

ที.ปา.	หมายความว่า	ทีฆนิกายสุส ปาฎิกวุโคโต
ที.มหา.	"	ทีฆนิกายสุส มหาวุโคโต
ที.ม.	"	ทีฆนิกายสุส มหาวุโคโต
ช.อ.	"	ชุตทกนิกายสุส อปาทาน์
ช.ชา.	"	ชุตทกนิกายสุส ชาตัก
ช.ช.	"	ชุตทกนิกายสุส ชุตทกปาโล
ม.ม.	"	มชฺฉินนิกายสุส มชฺฉินปณฺณาสโก
สมนต.	"	สมนตปาสาทิกาย นาม วินยฎฐกถาย ปฐุโม ภาโค และ สมันตปาสาทิกา ภาค ๑ แปล.
มหา.	"	มหาวงศ์พงศาวดารลังกาทวีป แปลโดย พระยาธรรมปโรหิต โรงพิมพ์ไทย ร.ศ. ๑๒๕ และ พ.ศ. ๒๔๖๓.
ชิน.	"	ชินกาลมาลีปกรณ์ แปลโดย ร.ต.ท.แสง มนวิฑูร ฉบับกรมศิลปากร พ.ศ. ๒๕๑๗.
อุป.	"	พระคัมภีร์อุปวงค์ แปลโดย นายบุญ แสงนาย ฉบับกรมศิลปากร พ.ศ. ๒๕๑๑.
ว.	"	บาลีไวยากรณ์ วจิวภาค ภาคที่ ๒ อาชยาต และกิตัก, ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า

กรมพระยาวิชรญาณวโรรส มหามกุฏราช-
วิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๑๘.

ท๒: ท๒: หมายความว่า

บาลีไวยากรณ์พิเศษ เล่ม ๒ กิริยาภิกถ์
และ เล่ม ๖ คัทธิต ของ หลวงเทพคุณา-
นุศิษณ์ (ชวี ธรรมวัช ป.ธ.๕) มหามกุฏ
ราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒:

รสาหาณี

"

รสาหาณี แปลโดย ร.ค.ท.แสง มนวิฑูร
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว พ.ศ. ๒๕๑๓.

ศา

"

ศาสนวงศ์หรือประวัติศาสนา แปลโดย
ร.ค.ท.แสง มนวิฑูร โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม
พ.ศ. ๒๕๑๕.

สัง.คี.

"

สังคีตยวงศ์ ของ สมเด็จพระวันรัตน์ แปล
โดย พระยาปริยัติธรรมธาดา โรงพิมพ์ศิwap
พ.ศ. ๒๕๒๑.

P.T.S.

The Pali Text Society's Pali-
English Dictionary by T.W. Rhys
Davids & William Stede.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การใช้หมายเลข

หมายเลขในพระไตรปิฎกภาษาบาลี ใช้ระบบ เล่ม/ข้อ/หน้า/ฉันท

หมายเลขในพระไตรปิฎกภาษาไทย ใช้ระบบ เล่ม/ข้อ/หน้า

หมายเลขในคัมภีร์อื่น ๆ ใช้ระบบ หน้า/ฉันท

หมายเลขในวงเล็บ บทที่ ๑ และ บทที่ ๒ หมายถึง ฉันทที่.....

หมายเลขใน บทที่ ๓ หมายถึง ฉันทที่.....

หมายเลขหน้าข้อความใน บทที่ ๔ หมายถึง ฉันทที่.....ถึงฉันทที่.....

— ใน บทที่ ๓ หมายถึงคำหรือข้อความที่เหมือนกัน คำที่ใดตรวจชำระแล้ว

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ฉ

กิตติกรรมประกาศ ..... ข

คำชี้แจง ..... ฉ

บทที่

    บทนำ ๑

        ความเป็นมาของปัญหา ๑

        วัตถุประสงค์ในการวิจัย ๒

        ขอบเขตในการวิจัย ๒

        วิธีการดำเนินการวิจัย ๓

        ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย ๔

    บทวิเคราะห์ทศมภิร โลกัปปทีปกสสาร ปริเฉทที่ ๕ ..... ๕

        ประวัติพระเมธังกูร ๕

        ที่มาของเนื้อเรื่อง ๖

        การใช้รูปแบบในการประพันธ์ ๗

        คณัมบัโลกัปปทีปกสสารที่อยู่และพบขณะค้นคว้าวิจัย ๘

        คณัมบัที่คัดเลือกมาวิจัยและอักษรย่อที่ใช้ ๘

        เหตุผลที่เลือกคณัมบัดังกล่าวมาวิจัย ๘

        ลักษณะของคณัมบัต่างๆ ๑๐

        ลักษณะคณัมบัแต่ละคณัม ๑๑

        ขอบกพร่องที่พบในคณัมบัตัวเขียนที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบชำระ ๑๔

หน้า

๓	คัมภีร์โลกปที่ปกสารภาษาบาลีและข้อความที่แตกต่างกัน.....	๒๕
๔	คำแปลคัมภีร์โลกปที่ปกสาร.....	๒๕๕
๕	บทสรุปและขอเสนอแนะ.....	๔๐๕
บรรณานุกรม.....		๔๐๖
ประวัติผู้เขียน.....		๔๑๖

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย